

Lasi. Vērtē. Analizē

Ukrainas
civiliedzīvotāju
dzīve novadā.

Vajadzīgs urdītājs jeb “garainis, kas veicina vārīšanos”

IVETA ŠMUĢA

Vai mūsu palīdzība Ukrainai nav atslābusi, jo Krievijas aizsāktā karadarbība Ukrainā ielgst jau otro gadu? — Nedomāju, ka tā, jo palīdzība bija, ir un būs, — saka aktīvā un darbīgā Antra Gotlaufa no Praulienas pagasta, kurai ir silta, atsaucīga sirds un kura joprojām piedalās vajadzīgās palīdzības nogādāšanā.

Tas, ko viņa dara, nav saistīts ar biedrībām, bet gan ar privāto iniciatīvu. Tā attīstījies jau tiktāl, ka pamazām Antra Gotlaufa ir kļuvusi par privātās palīdzības brīvprātīgo koordinatori, kurai uzticas. Kāpēc? Tāpēc, ka novērtējams, ka esi vesels, vari strādāt, tev visa kā pietiek, ir miers, nezinī, kā var dzīve sabrukt no nejaušas raķetes. — Mums jāsaprot, ka ukraiņi labprāt ņem humāno palīdzību, jo ir strādīgi un darbīgi cilvēki, nebēg no nabadzības, bet no kara, — secina Antra Gotlaufa, ko aicināju uz sarunu.

— **Kā aizsākās iesaistīšanās brīvprātīgajā darbībā?**

— Sākās ar to, ka pagājušā gada pavasarī Madonā ieradās Ukrainas civiliedzīvotāji. Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam radās arī vairākas privātās iniciatīvas. Tika noorganizēta ekskursija uz Cēsvaini, Rīgu, notika pirāgu cepšanas darbnīca, arī ziedojumu piegāde. Taču nevar katrs savu palīdzības mazuļiņu vest pats, bet gan apvienojoties. Katrs, kas iesaistās, ar savu uzmanību šajā sakarā palīdz.

Sākumā bija tāds pacelums. Kad piezvanīja, vai es varot zupu izvērtēt — protams, ka varu. Arī atsaucība bija liela. Atceros, kā biedrība “Caritas” kopā ar Sandru Zariņu mūsu sabiedrību uzjundīja, cilvēki aktīvi piedāvāja savu palīdzību. Arī es domāju, ko varu darīt. Viens, ka aizskaiti naudu, un tas ir daudz. Taču vajadzēja pievienot vērtību. Tā kā audzēju ogas, uzaičināju “Baltās ūdensrozēs” īpašos cilvēkus salastī avenes, un mēs izvērtējam daudz ievārījumu. Rudenī vēl sūtīju uz Rīgu, uz biedrību “Tavi draugi”, kur arī uzziņāju par aktīvo novadnieci Montu Vecozolu. Viņa

Biedrības “Tavi draugi” koordinatore Monta Vecozola un brīvprātīgā privātās palīdzības koordinatore Antra Gotlaufa.

pastāstīja, ka vajag strukturētu palīdzību, atbilstoši iepakotu, svecēs, tīklus. Tā pamazām izveidojās vietējo palīgu tīks. Daudzi vērsās pie manis, un, tā kā palīdzība ir arī jākoordinē, esmu kļuvusi par tādu kā neformālu koordinatori. Lieliski zinu, ko var sūtīt uz Rīgu biedrībai “Tavi draugi”, no kurienes palīdzība arī vairākas privātās iniciatīvas. Tika noorganizēta ekskursija uz Cēsvaini, Rīgu, notika pirāgu cepšanas darbnīca, arī ziedojumu piegāde. Taču nevar katrs savu palīdzības mazuļiņu vest pats, bet gan apvienojoties. Katrs, kas iesaistās, ar savu uzmanību šajā sakarā palīdz.

— **Jau pusgada garumā regulāri brauc ar palīdzības vedumu uz Grebņevas robežpunktu.**

— Pagājušā gada nogalē televīzijā redzēju vienu sižetu, ka ir nepieciešama palīdzība Grebņevas, Terehovas, Silenes robežpunktos. Bija doma, ka mēs, visas “Istās latvju saimnieces”, turp aizbrauktu un redzētu, ko tādu jēgpilnu varētu darīt, varbūt piegādāt produktus, varbūt naudu ziedot. Zinot, ka cilvēki aktīvi piedāvāja savu palīdzību. Arī es domāju, ko varu darīt. Viens, ka aizskaiti naudu, un tas ir daudz. Taču vajadzēja pievienot vērtību. Tā kā audzēju ogas, uzaičināju “Baltās ūdensrozēs” īpašos cilvēkus salastī avenes, un mēs izvērtējam daudz ievārījumu. Rudenī vēl sūtīju uz Rīgu, uz biedrību “Tavi draugi”, kur arī uzziņāju par aktīvo novadnieci Montu Vecozolu. Viņa

undzīvēnieku pārtika. Aizbraucām uz robežpunktu kopā ar vīru, lai saprastu, kā un kas uz robežas notiek. Grebņeva ir tikai nieka 177 km no Madonas. Mēs te dzīvojam mieriģi, mums ir labi, bet tur pavisam nav labi. Cilvēki no Ukrainas nevar šķērsot robežu tā, kā mēs iedomājamies. Tas ir nenormāli garš ceļš. Piemēram, tas ir tā, ja mums būtu jāietek virzienā Madona—Ladzona, bet pa vidu notiek karadarbība. Pa taisno tikt nekādi nevar. Tāpat ir ar Ukrainas cilvēkiem, kas bēg no kara šausmām. Ir jāmēro ceļš pāri četrām valstīm — caur Krieviju, Latviju, Lietuvu, Poliju. Attālums pa tiešo ceļu būtu 50 km, bet ir jāveic apvedceļš pat vairāk nekā 2000 km. Tās ir ilgas stundas cauri kontroles punktiem. Izjūtas par to, ko redzēju pērn decembrī, kad pirmoreiz aizbraucu, bija briesmīgas. Domāju, ka aizbraukšu vienu reizi, bet ar katru reizi, kā atvedām palīdzības kravu, jau skaidri zināju, novadniece Monta Vecozola, es vienkārti piezvanīju un pajautāju, ko vajadzētu vest uz robežpunktu, lai nenosāutu greizi. Man bija doma vest arī drēbes. Taču tās uz robežas jau bija nogādātas pietiekamā daudzumā. Primāri ir vajadzīgi pārtikas produkti, ēdiens, arī dzēramais ūdens, tēja, kafija, arī bērnu

— **Kāda ir palīdzība, ko privāti nogādājat?**

— Aizvedam visu, ko cilvēki ziedo. Daļu aizvedam uz “Tavu draugu” angāru Rīgā, no kurienes tālāk viss tiek samenedzēts.

Pagājušajā gadā tika savārtis ap 300 kg ievārījumu. Piemēram, zinot, ka mums ir ogas un vāru zapti, kas visiem, kuri zaudējuši mājas, ir kā gardums, uzņēmēji, kas piedāvā ēdināšanas pakalpojumus, sakrāj

atziņību, bet tādu pateicību, kad sirds apmet kūleni, dzirdēju robežpunkta palīdzības telti par rupjmaiži ar speķi.

No savas puses izdarīju *štruntu* — tikai to, ka atvedu šos produktus, bet cilvēki no sirds saka paldies. Tikai tad saproti, ka ir jābrauc atkal.

— **Cik noprotams, ir daudz palīgu.**

— Pati esmu tāds “garainis, kas veicina vārīšanos”. Rosos, kad rodas kāda ideja, uzrunāju madoniešus, kas pieslēdzas, un par to ir ļoti liels prieks.

Milzīga pateicība Madonas novada iedzīvotājiem — maniem draugiem, paziņām, pat svešiem cilvēkiem, kas pūsgada garumā uzticas, palīdz, jo zina, ka es to izdarīšu brīvprātīgi. Paldies uzņēmumam “Junge” par kārtīgi safasētājiem konditorejas izstrādājumiem, SIA “LatAngus” par konserviem, desām un speķīti, “Madonas maizniekam” par maizi u. c. Man ir bail saukt konkrēti, jo — ja nu kāds paliek ēnā. Kāds atnes ūdensrozēs” virtuve, pārējās vāriju savās mājās. Savācām mājās visas tejas rezerves, skatoties televizoru, sasmalcināju, pasūtījām maisiņus un safasējām. Grebņevas cilvēki, ar kuriem sapazinās, ļoti novērtē katru sūtījumu. Vienreiz pārsteidza biedrības “Tavi draugi” zvans, ka tejiņas ir *super*.

Iepriekšējais Ukrainas vēstnieks Latvijā Oļeksandrs Miščenko savā tūrē apmeklēja visas trīs lielākās robežvietas ar Latviju, bija arī Grebņevā. Viņam atvadu pasākumā pasniedza arī mūsu fasēto zāļu tēju ar Latvijas plavu smaržu, ko “Tavi draugi” izvēlējās kā piemērotāko dāvanu.

Mums apkārt ir daudzi fantastiski atsaucīgi cilvēki, kas neatska palīdzēt. Tāpat ar jauniešiem viss ir kārtībā. Piemēram, no Madonas pilsētas vidusskolas bija sagatavota vesela krava, kur bija gan pašu lietās ierakumu svecēs, gan sanesti konservi, saldumi. Lielos daudzumos tiek vests dzeramais ūdens. Piemēram, Madonas novada bērnu nodaļas pārvērdē savus krājumus un nosūta Ukrainas bērnu nodaļām, kam varētu noderēt, piemēram, segas, palagi. Tā ka viss ir, tikai vajag kādu urdītāju, kas visu laiku atgādina. Daudzi par palīdzības sniegšanu negrib skaļi runāt, bet jo tu vairāk runā, jo vairāk sazdird.

Katru reizi brauciens ir ar vedumu ap 600—700 eiro vērtībā. Tā lielākoties ir pārtika, jo ēdiens ikvienam cilvēkam ir primārā vajadzība.

Tā kā visu mūžu esmu strādājusi ar ēdināšanu un galda klāšanu, esmu saņēmusi daudz

“Esam pateicīgi Latvijai un tās iedzīvotājiem”

INESE ELSIŅA

Latvijas valsts un mūsu iedzīvotāji ar atvērtu sirdi uzņem Ukrainas iedzīvotājus, kuri bēg no nežēlīgā kara savā valstī.

Bērzaunes pagastā uz dzīvi apmetusies ukraiņu ģimene ar diviem dēliem. — Vīrs un vecākais dēls uz Latviju atbrauca ātrāk, mēs ar jaunāko dēlu te esam kopš šā gada janvāra, — atklāj Natālija Čumaka. — Esam no Luhanskas apgabala, kas joprojām ir krievu okupēta teritorija. Tā kā dzīvojam netālu no robežas, uzreiz kopš kara sākuma izjutām tā darbību. No 2022. gada 5. marta mūsu apvidus ir pilnībā okupēts. Līdzko bija iespēja, pateicoties labu cilvēku palīdzībai, no turienes izbraucām. Bijām bez naudas, bez nekā, vīram un dēlam tika piedāvāts darbs Bērzaunē, tā viņi joprojām celtniecībā strādā. Mēs ar jaunāko dēlu Bērzaunē esam no gada sākuma. Visi dzīvojam dzīvoklī un esam pateicīgi latviešiem par izrādīto viesmīlību un atbalstu. Daudzi bērni Luhanskas apvidū ir cietuši, ir ievainoti, gājuši bojā. Tur esot, nervu visu laiku bija uzvilkti, cerējām, ka karš drīz beigies, bet tās šausmas turpinās.

Miša, kā mamma mīļi dēvē savu jaunāko dēlu, mācās Bērzaunes pamatskolā. Viņš ir aktīvs puika, ātri visu apgūst, pūsim tika piedāvāts mācīties arī Jāņa Norviļa Madonas mūzikas skolā, kur jau pusgadu viņš sekmīgi mācās skolas sitamo instrumentu klasē. Miša spēlē marimbū, mazās bundziņas un

Natālija Čumaka ar dēlu Mihailu.

AGRA VECKALNIŅA foto

apgūst vēl citus mūzikas instrumentus. Solfedžo mācās pēc individuālas programmas, jo latviešu valodas prasmes, īpaši jau sākumā, viņam nebija. Puika ir aktīvi iesaistījies Bērzaunes skolas vokālajā ansambli, piedalās skolās pasākumos. Ar skolas biedriem nu jau daļēji saprotas latviski. Tā kā skolā mācās arī bērni no Mārcienas, kuri zina krievu valodu, sazinās arī tadā veidā.

Var teikt, ka ģimene Latvijā ir jau integrējusies. Visi ir pateicīgi Latvijai par uzņemšanu, bērna izglītošanu. Svarīgi, ka par mācībām mūzikas

skolā nav jāmaksā, apmaksāti ir arī ceļi izdevumi līdz mūzikas skolai Madonā un atpakaļ. Materiālā ziņā ģimenei palīdzību sniedzis mūsu sociālais dienests, šobrīd jau Čumaku ģimenes vīriši iztikā nopelna paši.

Pašā sākumā ļoti atsaucīgi bija vietējie iedzīvotāji un sniedza lielu palīdzību. Tiem, kuri ieradās pirmie, tika sarūpēti ļoti labi apstākļi, vairākus mēnešus viņiem tika nodrošināti pabalsti un bezmaksas ēdināšana, bet nākamajiem — tikai vienu mēnesi. Joprojām ļoti atsaucīga ir biedrība „Amis 3” no Mētrienas, uz kuriem, ja nav citas iespējas, vedu ar savu transportu, lai viņi varētu izvēlēties nepieciešamās lietas. Iespēju robežās viņiem sniedz dažādu palīdzību. Viņiem gan ir arī savi koordinatori Rīgā un pēc palīdzības var griezties arī Madonas novada pašvaldības Sociālajā dienestā.

Lai gan sirds ilgojas pēc dzimtenes, Latvijā jūtas kā mājās

ZANE BIKOVSKA

Jau vairāk nekā gadu Ukrainā plosās Krievijas izraisītais nežēlīgais karš, kas atņēmis tūkstošiem ukraiņu dzīvību, izpostījis neskaitāmas ģimenes un sadragājis likteņus. Neskaitāmi cilvēki ir spiesti doties bēgļu gaitās, pametot mājas un atstājot tur visdārgāko — tuviniekus. Mārcienā patvērumu radušas Ludmila un viņas mamma Antoņina. Vietējie izrādā nesavtīgu atbalstu un palīdz kā vien var. Latvijai abas sievietes jau sauc par otrajām mājām.

— Mana dzimtā vieta ir Harkovas apgabals — tur arī dzīvoju un strādāju līdz kara sākumam. Mana dzimtenēja atradās netālu no robežas. Kad sākās karš, tas mums visiem bija milzīgs šoks un pārdzīvojums. Ļoti pārbijāmies, pārdzīvojām viens par otru un katrs pats par sevi, par saviem radiem, draugiem, ģimeni un tuviniekiem. Pirmos piecus mēnešus pēc kara sākuma nodzīvojām Ukrainā, tad mums jāva pamest valsti, un mēs ar autobusu devāmies uz Latviju. Piecas diennaktis pavadījām Muceniekos — Rīgā, tad tikām pārvietoti uz dažādām vietām. Tā mēs ar mammu nonācām Mārcienā, — stāsta Ludmila.

Mārcienā viņas dzīvo jau vienpadsmit mēnešus. No dzimtās vietas līdz Krievijai bija jānodas ar autobusu, bet tālāk ceļš uz Latviju — ar vilcienu.

— Nonākot Mārcienā, uzreiz jutām vietējo iedzīvotāju atbalstu, vēlmi palīdzēt un atbalstīt mūs. Mums deva produktu, pabaroja, palīdzēja ar visu, kas nepieciešams labiem dzīves apstākļiem. Pagasta pārvaldes vadītājs Edgars Lācis arī par mums ļoti rūpējās un dara to joprojām. Viņš ļoti labi pret mums ieturas. Gan es, gan mamma esam viņam un pārējiem pagasta pārvaldes iedzīvotājiem

Ludmila ar mammu Antoņinu Mārcienā jūtas labi — šeit viņām ir viss nepieciešamais mierīgai dzīvei. Lai gan Latvijā nav tas pats, kas dzimtā puse, viņām te patīk.

AGRA VECKALNIŅA foto

ļoti pateicīgas. Lai mums ar mammu būtu iztikas līdzekļi, pagasta pārvaldes vadītājs pieņēma mani darbā. Visi par mums uztraucas, rūpējas, palīdz. Izjutām patiesu milzīgu pateicību! Edgars Lācis pat tik ļoti uztraucās par manu mammu, ka palīdzēja nokārtot viņas veselības problēmas — pateicoties Mārcienas pagasta pārvaldes vadītāja labirdībai un atbalstam, mammai Rīgā veica acu operāciju, — ar asarām acis saka Ludmila.

Mārcēnieši Ludmilu un viņas mammu sagaidījuši un uzņēmuši ļoti viesmīlīgi un sirsnīgi — nesuši cienastus, aicinājuši uz koncertiem un citiem pasākumiem.

— Saņemam no vietējiem arī emocionālo atbalstu. Cilvēki cenšas mūs uzmudināt, nomierināt. Nevarējām

pat iztēloties, ka reiz pasaulē atkal sāksies karš, ka cilvēki zaudēs mājas un dzīvības, savus tuviniekus. Ukrainā palika dēli, mazdēli, un citi tuvinieki, — Ludmilas acis atkal iezogas asaras.

Viņa ar mammu ar saviem mīļajiem sazinās aptuveni reizi nedēļā. Visu nosaka tas, cik labi tobrīd ir sakari Ukrainā, vai ir pieejams internets. Harkovā bieži nav elektrības, gaismas, arī telefonu līdz ar to nav iespējams uzlādēt.

Ludmilas mamma latviski nerunā, bet pati Ludmila ir apguvusi dažas frāzes. Viņa prot sasveicināties, pateikt „paldies” un „lūdzu”, „labi”, taču mūsu sarunvalodā nesazinās. Latviešu valoda Ludmilai patīk, bet atmiņā paliek vien dažī vārdi — latviešu valoda viņai šķiet sarežģīta.

PIEREDZE

Jau no pirmajām kara dienām

ŽEŅA KOZLOVA

Pirmie ukraiņu bēgļi Madonas novadā ieradās pagājušā gada martā, un uzreiz kļuva skaidrs, ka tas būs jauns izaičinājums un jauna pieredze gan tiem, kuri viņus sirsnīgi sagaidīja un uzņēma, gan pašiem ukraiņiem, kuriem nu bija jāiejūtas jaunā zemē, jaunā valstī, jāapgūst jaunas tradīcijas un valoda. No pirmajiem 115 bēgļiem, kas ieradās Madonas novadā, Cēsvainē tika uzņemti 17.

Stāsta Cēsvaines dienesta viesnīcas vadītāja **Mudite Luce**: — Kopš pagājušā gada marta pie mums no „pirmās tūres” palikušais vairs tikai divas ģimenes, kuru mājas atrodas kara skartajās zonās un nav iespēju tur atgriezties, bet pārējās četras ģimenes ir devušās atpakaļ uz Ukrainu. Nākamie bēgļi ar ģimenēm pie mums ieradās jūlijā, arī tie, kas līdz tam bija uzturējušies Liezērē, Dzelzavā, kuri tagad dzīvo Cēsvaines dienesta viesnīcā.

Ukraiņu bērni apmeklēja Cēsvaines vidusskolas 1. un 2. klasi, savukārt 13 un 14 gadu vecie pusaudži turpina mācīties attālināti savās skolās Ukrainā. Pie mums ir arī viens students, kas ar studijas turpina attālināti. Savukārt mammas un tēvi strādā.

Ja rodas kāda problēma, pirmais, kādā kā viņi griežas, protams, esmu es, jo kur lai citur viņi iet. Kopā braucam arī uz lietoto drēbju un citu preču veikaliem, jo viņiem jau tagad ir jādzīvo ar pašu nopelnīto naudiņu.

Pašā sākumā ļoti atsaucīgi bija vietējie iedzīvotāji un sniedza lielu palīdzību. Tiem, kuri ieradās pirmie, tika sarūpēti ļoti labi apstākļi, vairākus mēnešus viņiem tika nodrošināti pabalsti un bezmaksas ēdināšana, bet nākamajiem — tikai vienu mēnesi. Joprojām ļoti atsaucīga ir biedrība „Amis 3” no Mētrienas, uz kuriem, ja nav citas iespējas, vedu ar savu transportu, lai viņi varētu izvēlēties nepieciešamās lietas. Iespēju robežās viņiem sniedz dažādu palīdzību. Viņiem gan ir arī savi koordinatori Rīgā un pēc palīdzības var griezties arī Madonas novada pašvaldības Sociālajā dienestā.

Katrā ziņā viņiem nav viegli, ir smagi jāstrādā — galvenokārt tas ir zāģētavās, lielveikalu noliktavās, ir arī medīķi, pavāres, apkopējās. Darbs ir gan Cēsvainē, gan Madonā, arī Kusā. Tiesa, zobārste no Harkivas Cēsvainē strādā savā profesijā, mācās latviešu valodu, un cēsvainiešiem par to ir liels prieks, jo šīs pakalpojums ir ļoti pieprasīts.

Arī sadzīves apstākļi lielākajai daļai ir pieticīgi. Vienā istabīņā dzīvo pat četri cilvēki, jo, pirmkārt, grūti ir atrast dzīvokļus, ko irēt, un tie ir arī ļoti dārgi. Acimredzot algas tam nepietiek. Lielākajās pilsētās drosi vien ir lielākas iespējas, bet, acimredzot, viņiem pie mums Cēsvainē patīk, ja jau, izņemot dažus, nemeklē darbu un dzīvesvietu citur.

Madonas sadraudzības pilsētas Ukrainā — Bobrinecas — pilsētas mērs **Leonīds Kravčenko** pauz lielu pateicību visiem Latvijās, visiem Madonas novada iedzīvotājiem, kuri jau kopš pirmajām kara dienām sniedz lielu palīdzību Ukrainai, tās tautai, kā arī savā zemē uzņemot Ukrainas bēgļus. — Kopš 3. jūnijā noslēdzām līgumu starp Madonas novada pašvaldību un Bobrinecas pilsētu Ukrainā, mūsu sadarbība kļūs vēl ciešāka. Uzsvārs ir jāliek ne tikai uz kultūras sakaru stiprināšanu, kas arī, protams, ir svarīgi, bet šajos kara apstākļos galvenais virziens, kur nepieciešams attīstīt sadarbību, ir iesaistīšanās energoefektivitātes un ar komunālo saimniecību saistīto projektu izstrādē. Mums ir ļoti svarīgi pārņemt Latvijas pašvaldību, Madonas novada pašvaldības attīstības nodala speciālistu un pašvaldību kapitālsabiedrību pieredzi šādu projektu izstrādē, jo ļoti aktuāli ir atjaunot infrastruktūru pēc kara nodarītajiem postījumiem.

Bobrineca ir piefrentes pilsēta, kur esam uzņēmuši jau ap 1000 iedzīvotāju no citiem karā cietušajiem reģioniem Ukrainā un joprojām to turpinām darīt. Taču arī līdz mums dažreiz atlido raķetes. Mēs hospitāļos ārstejam ievainotus, tāpēc mums ir ļoti svarīgi atjaunot infrastruktūru, siltumapgādi skolās un citos objektos, pie tam ne tikai to, kas bija vai ir, bet gan atbilstoši Eiropas Savienības standartiem. Mēs esam ļoti pateicīgi Madonas novada pašvaldībai par dāvoto gāzes apkures katlu miljonus grīvnu vērtībā, kuru plānojam izmantot nākamajā apkures sezonā, apsildot skolas, slimnīcas un citas iestādes.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par pielikuma "Lasi. Vērtē. Analizē" saturu atbild SIA "Latkraksts STARS". #SIF_MAF2023